

Թէ երբոր խնամակալաց և կտակակատարաց ղէմ յոռի մատակարարութեան զանգատ ըլլայ, այն ժամանակ իշխանութիւնը պիտի միջամտէ և անչափահասներու ընչից մատակարարութիւնն իւր հսկողութեան ներքև առնուի :

Մեր կայսերական կամքէն բխած այս ամեն հրամանաց և արտօնութեանց գլխաւոր նպատակն է Մեր վեհապետական իշխանութեան ներքև զտնուած ժողովրդոց բարեկեցութիւնն աւելցնելը Պետութեանց մեծութիւնն, փառքն ու ապահովութիւնն չեն կրնար ուրիշ բանով հաստատ մնալ, բայց եթէ գործադիր իշխանութեանց ուղղութեամբն ու արդարութեամբ, հաստատեալ օրինաց ընդհանուր հնազանդութեամբ և իւրաքանչիւրին իրաւանց և յատկութեանց թէ մեծաց և թէ փոքունց կողմէ կատարեալ պահպանութեամբ, Ամեն անոնը որ մեր տէրութեան երկիրներուն մէջ այն սկզբանց համեմատ վարուին, Մեր կայսերական շնորհաց արժանի պիտի ըլլան. իսկ անոնը որ հակառակ վարուին, արդար պատժոց պիտի ենթարկին: Ուստի կը հրամայենք որ Մեր վաւերացման ներկայացեալ կանոն մը հաստատուի, որպէս զի Մեր վեհապետական հրամանաց հակառակ գործերն և այլ չարութիւնները նշանակելու համար ամեն տեղեկութիւնք և խնդրուածք մեզ ներկայացուին կատարեալ ապահովութեամբ:

Նմանապէս կը կամիմք որ օրինաց անթերի պահպանութիւնն ապահովելու համար ձեռք առնուած միջոցներէն զատ կանոններ ու հրահանգներ պատրաստուին վալիներու, Միւթէսարըֆներուն, Գայմագամներուն, և առ հասարակ ամեն պաշտօնատարաց իրաւասութեան սահմանները Մեր կայսերական հրամանաց համեմատ որոշելու համար: Վերջապէս կը կամիմք որ ամենէն հասկըցուի թէ սոյն հրովարտակալ Մեր շնորհած արտօնութիւններն ու շնորհները մի միայն անոնց համար են՝ որք իրենց հաւատարիմ և անկեղծ հպատակութեան պարտականութիւնը կը կատարեն. իսկ անոնը որ այս ճամբէն զուրս ելած են՝ բնականաբար զուրկ պիտի մնան այս շնորհներէն:

Արդ, դուք որ Մեր մեծաշուք Վէզիրն էք, Վեհապետական հրովարտակալ պիտի հրատարակէք պէտք եղած ձևով, թէ Մեր մայրաքաղաքին և թէ Մեր տէրութեան ամեն գաւառներուն մէջ, և պիտի հսկէք որ ասոր պարունակած տրամադրութիւնները ճշդիւ և շարունակաբար գործադրելու համար հարկ եղած ամեն միջոցները ձեռք առնուին:

Տուեալ է 13 Ձիլգատէ է 1292 (30 նոյ. 1875):

(Ի յրազրաց Կոստանդնուպօլսի)

ՔՐԻՍՏՈՍԻԱՆ ԵՐԵՒԵՆԻ ԱՆՑԲ 1873 ՏԱՐԻՈՅՆ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ

Քաղաքական Հին տարին վերջացաւ յեզափոխութեամբ Սպանիոյ, ուր կատարուեց էին Բալիա զորավարին պետական հարուածը, Սերբոնոյի կառավարութիւնը, որ արմատէն կտրեց էր Գաղէլարի հոռատորական թռիչքը: Նոր տարին ալ պատանեակ մը ընծայեց Սպանիոյ, ութու-

տանսամեայ Ալփոնսոս՝ որդի Իզապելայ Թագուհւոյն, մինչդեռ յանգէտս կը պարապէր յուսումն յԱնգղիա:

Այս մանկահասակ Թագաւորը ճամբայ կ'ելլէ Մարտիլէն 7 յունուարի, կը հասնի Պարցէլլոնա՝ 9 յունուարի, Պալենցհիա՝ 12 յունուարի, Մաթրիտ՝ 14 յունուարի, ուր կը կատարէ փառաւոր մուտքը 15 յունուարի, և կը հռչակուի Թագաւոր Սպա-

նից Ալփոնսոս Ժ.Բ. անուամբ. ժողովուրդը նոյն խնդուքեամբ կ'ընդունի որդին, ինչ խնդուքեամբ որ վեց տարի առաջ Գանձն-կէց վանտեր էր անոր մայրը. — Այս յա-ջողութեան վրայ Գաղղիոյ միապետականք ոգի կ'առնուն. պոնաբարքեանք և օրինա-ւորականք, իւրաքանչիւր կուսակցութիւն իր վերականգնումը կ'երազէ. ընդհակա-ռակն Մագ-Մահոն կ'ուզէ որ վերջնական հաստատութիւն մը տրուի իւր կառավա-րութեանը, և քուէարկութեամբ կ'որոշուի տալ իրեն տիտղոս Նախագահ Հասարակա-պետութեան, լայց այն չորոշուի թէ ինչ տեսակ Հասարակապետութիւն պէտք է որ ըլլայ. — Բոլոր Եւրոպայ մետաղում կը կար-ծէր Գերմանացուց յարձակումն 'ի Սպա-նիա. — Իտալիոյ ժողովարանը 400,000 ֆունդ տարեկան հասոյթ կը կապէ Կա-րիպալտի, իբր ազգային հատուցումն, որ չընդունիր, և կը պատրաստուի Գաբրիէա կողիէն ճամբայ ելլել գէպ 'ի Հռոմ, որուն երեսփոխան ընտրուած էր. ուր կը հասնի 24 յունուարի, և արտաքոյ կարգի փառաւոր ընդունելութիւն կը գտնէ ժողովրդէն, ուրոք անոր կառաց ձիերը կը քակեն ու ի-րենք լծուած մինչև բնակարանը կը տանին դիմբը. Հետեւեալ օրը կ'երթայ ժողովա-րան. ուր նախագահը կը կարգայ երգման ձեն խորին լուսթեան մը մէջ. Կարիպալտի կը վերցունէ ձեռքն ու յատակ ձայնիւ կ'ար-տասանէ. կ'երդնամ. ընդհանուր ծափահա-րութիւն մը կը փրթի ամեն կողմանէ. Նոյն ամսուն 30ին Կարիպալտի կ'ելլէ առ Խա-զաւորն Վիկտոր Էմմանուէլ:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ

Կարիպալտին աւերող այս ամիսն Հռոմ բնակեցաւ, ուր բոլորապէս նուիրեց ինքը գինքը Տիբերիս գետը կանոնաւորելու խնդ-րոյն, և Հռոմայ լլվակայ անմշակ դաշտերը բարւոքելու մտածութեանը. Բաց այլոց այ-ցելութիւն տուաւ Գոռլոնիա իշխանին, որ միայն իր գրամովը ցամաքեցուց Ֆուչինոյ ըստած լիճը և մշակելի երկիր ըրաւ. Կա-րիպալտի կ'ուզէ շահիլ գինքն 'ի նպաստ իր մտածութեանն, որ է կանոնել Տիբերիսը. — Ամսուս 6ին իրիկունն անծանօթ ձեռք մը սպաննեց Հռոմայ մէջ, իւր աշխատու-թեան սենեակը, ծանօթ խմբադրողն Գա-

րիլայէ ըստած ռամկավարական լրագրին, Ռափայէլ Սոնծոնեոյ. — Իտալիոյ ծերակու-տի ժողովը մերժեց արդարութեան նախ-արարին ծրագիրն, որով կ'առաջարկէր ջնջիլ իտալական օրէնսդրութենէն մահու դատապարտութիւնը, և պահեց զայն քա-նի մը մասնական դիպուածոց համար. — Գաղղիոյ Սըզային ժողովը յետ քանի մը աննշան նիստերու, որոշեց որ ասկէ ետեւ Մագ-Մահոն չկողուի մարաշխիտ Նախա-գահ, այլ Նախագահ Հասարակապետու-թեան. Քուէարկուեցան սահմանադրա-կան օրէնք Հասարակապետութեան և հաս-տատուեցաւ կազմել ժողով մը 300 ծերա-կուտից. Պետական խորհուրդը մերժեց Նաբոլէոն իշխանին խնդիրն, որ կ'ուզէր մնալ իբր բանակաբաժնի զօրավար Գաղ-ղիոյ, և ստանալ ռոնիկ. Կայսրորդի իշխանն ալ վերջնական հարցաքննութիւնն յաջո-ղութեամբ անցուց Անգղիոյ Ուոլուիչի գի-նուորական դպրոցին մէջ. — Սպանիոյ ծաղ-կահասակ Թագաւորը պահ մը պատերազմի կրակին կը մօտենայ. Գարուտեանք յաղ-թութիւն մը կը կանգնեն, ինքն ալ սպառե-րազմէն կը վերադառնայ 'ի Մատրիտ. ճամբուն վրայ այց երթալով Էսթրադէրի 'ի Լոյրոնիոյ, ուր կը բնակէր սպանիական հին պատերազմաց Նեստորը, բազմազոյն և բազմակարծիք, որուն այնչափ սիրտը չարժեցաւ այս անակնկալ այցելութեան վրայ, որ Ալփոնսոսի վիզն անցուց Ս. Փեր-տինանտոսի չբանշանը, զոր անթիւ պա-տերազմաց մէջ կերբ էր, և փոխանակ ընդունեցաւ խաչն Կարողութի Գ. — Պիզ-մաքը իշխանն հրահանգ էր և խօսք վրլլար թէ գործէ զաւուրի. — Ս. Փահանայապետն Պիոս Թ. կոնդակ մը հանեց առ բրուսիացի հա-ւատացեալս, որով կը բանադրուին այն ա-մենքն որ հնազանդութիւն կ'ընծայեն եկե-ղեցական ըստած օրինաց Բրուսիոյ:

ՄԱՐՏ

Ամսուս 15ին Ս. Պապը կարգինալ ա-նուանեց Գերպ. Ճիսնէլլի, Գերպ. Պար-թոլլին իտալացիք, Գերպ. Տէշան՝ պեմի-զացի, Գերպ. Եղաւարդ Մէնինկ՝ անգղիա-ցի, Գերպ. Լէտոլոմլլիք՝ Լեհ-բրուսիացի և Գերպ. Մագ-Վլոսքի՝ ամերիկացի. — Վեննայէն հեռագրաւոր մը, 11 մարտի,

կը ծանուցանէ որ Փրանկիսկոս Յովսէփ կայսրը կը պատրաստէր հաստուցանել այցելութիւնն առ Վիսկոտր Լամանուէլ թագաւորն 'ի փոխարէն երթին 'ի Վիննա յաւին 1873. Եւ կայսերական այս այցելութիւնը պիտի կատարուի ապրիլի մէջ, և քաղաքն ալ է Վիննաիկ. — Գաղղիա կողմնց իր նոր պաշտօնարանը. Սպանիոյ մէջ՝ Գալլերիա, որ Գարրոսեան կուսակցութեան ձերուհի գլուխն էր, և գործէ քաշուած հանդիստ կ'ապրէր 'ի Բարիզ և 'ի Լոնտրա, առանց տեսնելու երբէք Գարրոսեանց 1874 տարւոյն բանակը, կ'անցնի Ալփոնսոսի կողմն, հրաւէր կը կարգայ առ Գարրոսեանս զինաթափ ըլլալու, և նորա հասակ թագաւորին ներողութիւնը խնդրելու. բայց Գարրոսեանք անտարբեր կը կենան այս հրաւերանաց և քաղաքական պատերազմը կը շարունակէ իր ընթացքը. — Պիզմարքի հալածանքն ընդդէմ եկեղեցւոյ օր ըստ օրէ կը զօրանայ. անցեալ ամսուան Ս. Փահանայապետին կոնգակին դէմ օրէնք մը կը դնէ, որով իրաւունք կը ստանայ ետ թողլու հպիսկոպոսաց հատոյթը՝ երբ յանձնառու չըլլան գրով յայտարարելու իրենց դիտաւորութիւնն որ ունին յարգելու գրուած օրէնքը. առ այս բրուսիացի եպիսկոպոսունք կը ժողովին 'ի Ֆուլտու. — Պիզմարք երկիւղ կ'աղղէ նաև Եւրոպիոյ, արգիլելով որ Գերմանիոյ կայսերութեան երկրէն դուրս ձի չհանն. — Աւստրիա կը ճգնի վաճառականական տաղնապաւ, իսկ Հունգարիա թէ և կ'իյլէ պաշտօնէական տաղնապաւն, սակայն կը շարունակէ քաշելու ելեմտական տաղնապաւ:

ԱՊՐԻԼ

Բոլոր Եւրոպիոյ համար մեծամեծ յուզմանց ամիս եղաւ Ապրիլ. Թագաւորական ճանապարհորդութիւնք, աշխարհավարական ծանուցադիրք, ժողովարանական հասկանալիութիւնք, մօտալուր իրարանցման սպաննալիք, վերելապէս քաղաքական ամեն տեսակ նորալուրք տեղի ունեցան. — Ամսուս Յին առաւօտն Աւստրիոյ կայսրն հասաւ 'ի Վիննաիկ, ինչպէս յառաջագոյն ծանուցուած էր. չոգեկիսաց կայսրանը պաշտօնապէս ընդունեցան զինքը Վիսկոտր Լամանուէլ և արքայազուն իշխանք, չեւ-

զապէս մտաւ քաղաք, ներկայ գտնուեցաւ ամեն հանդիսից, որ իրեն 'ի պատիւ տրուեցան, ինչպէս նաև փառաւոր զօրահանդիսի մը, որ Պատուայի մօտ կատարուեցաւ, և 7ին մեկնեցաւ դէպ 'ի Տալմացիա, մեծ գոհութիւնց ունեցնելով իրեն եղած արտանց ընդունելութեանը. — Այս ամսուս մէջ խօսք ելաւ թէ Գերմանիոյ կայսրն ալ մայիսի կ'ուզէ այց ելլել Վիսկոտր Լամանուէլի 'ի Միլան, սակայն ձերութեանն ու տկարութեանը պատճառաւ ետ ձգեր է այս իր փափաքն, ու առ այժմ իր տեղի առանձնաբար զրկեց թագաժառանգ իշխանն, որ խոտապաւ թէ երբ եկող ամսուս հօրն առողջութիւնն հաստատուի, ինքն ալ անձամբ պիտի գայ յիտալիա. — Բայց այս ամեն գիպուածներէն աւելի Եւրոպիոյ ու շաղկապութիւնը գրաւեց այն աշխարհավարական ծանուցադիրն լուրը, որ Պետլինու խորհրդարանն ուղղեց առ խորհրդարանն Պելճիոյ, նկատմամբ Պելճիոյ կաթոլիկաց զնացիցը. Արդէն անցեալ ամսուրնէ ծայն կար թէ փետրուարի 2 թուով Պիզմարք իշխանը զրկած ըլլայ զանգատագիր մը առ պաշտօնարանն Պելճիոյ նկատմամբ եպիսկոպոսաց հովուականներուն, որոնք կը հրաւիրէին զժողովուրդը աղօթելու կաթոլիկէ եկեղեցւոյ համար, որ կը հալածուի 'ի Գերմանիա, և թէ Տիւրքն անունով պելճիզացի միկուս զատաստանի քննութիւնը զանգաղ տառ չ'իյրթայ, որ իր թէ ուզեր էր դարձնել կենաց Պիզմարքի, և վերջապէս թէ պելճիզացիք ուղերձ մը զրկեր են առ եպիսկոպոսն Բաղէսպոնի, որ դատաւարտուներ էր Բրուսիացի իշխանութիւններէն, անցեալ մայիսի օրէնքը չպահելուն համար. Այն ծանուցադիրք, թէ թէ սպառնալիքով, կը յուսար որ Պելճիա այս նկատմամբ կը լրացունէր իր օրէնսդրութիւնը. իսկ Պելճիա ծանրութեամբ և արժանապատուութեամբ պատասխանեց թէ իր օրինադրութիւնը բաւական են սանձելու ամեն յանցաւորութիւն, և միաժամայն կը իյնցունէր թէ անկախ ու չէզոք ըլլալով, ինքն երբէք այնպիսի բան մ'ըրած չէ որ կարող ըլլայ խռովելու իր յարաբերութիւնները պետութեանց հետ. — Գալով, ներքին կառավարութեան, Պետլինու խորհրդարանն և ոչ մաղիւ չափ կը խոտորի իր բռնած ընթացքէն. հալածանքն ընդ-

գէժ կաթողիկէ եկեղեցւոյ և կաթողիկէ հաւատացելոց կը շարունակէ: Կ'արտաքսուին իրենց վանքերէն կուսանք, կը բանտարկուին քաջանայք, պաշտօնընկէց կ'ըլլուն եպիսկոպոսներ: Եւ ամուսն Ալին նախարարաց խորհրդարանը քուէարկել տուաւ ժողովարանին նոր օրէնք մը, որով բրուսիական սահմանադրութեան երեք յօդուածներն, որոնք կ'ապաշտօնէին եկեղեցական գործոց ինքնօրէն մատակարարութիւնը, կրօնական ընկերութեանց յարաբերութեան ազատութիւնն իրենց մեծաւորաց հետ, եկեղեցական պաշտօնավարաց անուանումը, 'ի հիմանց քննուեցան: — Գաղղիա կ'արմատանայ հասարակապետութեամբ, որ թէ և անուամբ միայն ըլլայ: 'ի վերայ այսր ամենայնի կամպէզգաւ գոհ կը ցուցնէ ինքը զինքը, և այնչափ որ պատշաճ դատեցաւ գովել անոր սահմանադրութիւնը Բարիզու Պէլլի թաղին ընտրողաց առջև ամսուս 23ին: — Ապա նիւյ մէջ Գարլուսեանք կը յաղթեն Ալփոնսեանց, և փոխադարձաբար Ալփոնսեանք կը յաղթեն Գարլուսեանց, և այսպէս Գարլուսեանք ու Ալփոնսեանք կը պառակտեն իրենց թուառ հայրենիքը և արեան հեղեղներ կը վազողեն ու երկիրը կ'արժըշտուեն: — Ս. Պապը առաքելական նուիրակ կը զրկէ առ Ալփոնսոս պաշտօնական ձեռով Գերպ. Սիմէոնին, որ մեծ պատիւ ու ընդունելութիւն կը գտնէ պատանի Թազաւորէն, որուն միայն արտաքին փառաւորութիւնքը թողեր են իր նախարարքը, մինչդեռ իրենք ուղածնուն պէս կը կառավարեն տէրութիւնը. կը գծտին օտար պետութեանց ներկայացուցիչներուն և ներքին կուսակցութեանց հետ ու կը դանդաղին կոչելու Գորդէզները: — Սահմանադրական թեթեւ գծաութիւն մը ծագեցաւ Յունաստան, բայց համեմատութեամբ աշխատավարական միւս դիպաց՝ քիչ ուշադրութիւն գրաւեց:

ՄԱՅՍՍ

Միջեալ ամսուն մէջ ծագած խնդիրն ընդ Պենէիա և Գերմանիա, կը շարունակէ յուզելու զԵւրոպա, և պատերազմի են: Թաղութիւններ կը ստեղծուին Գաղղիոյ և Գերմանիոյ մէջ: Մինչ այս յուզմունքն ու

ենթադրութիւնները կը տեւեն, Ռուսիոյ ինքնակալը գնաց Պետլին, ուր մեծ ընդունելութիւն գտաւ, և հօս տեղ դարձեալ նորոգեց հրապարակաւ իր սերտ բարեկամութեան յայտարարութիւնները, և սիրոյ միութիւնը Գերմանիոյ կայսերութեան հետ — Երկու կայսերաց և անոնց երկու նախարարապետաց, Կորչազովի և Պիզմարքի, իրարու հետ տեսակցութիւնք ստեղծեցին պատերազմութիւնք, և այն օրերը բաղամիջի առաւ սուրհանդակք ճամբայ ելան Պետլինէն այլեայլ հրահանգօք առ զանազան դեսպան և ներկայացուցիչս, և Ռուսիոյ լրագրութիւնը պարծեցաւ իրրե յաղթանակ առաւ աշխարհավարութեան՝ հանգարտութեան վերահաստատութիւնը: Գուցէ Աւստրիա ու խաւիա ալ մասն ունեցած ըլլան այս բանագնացութեանց մէջ, սակայն այս տէրութեանց ներգործութիւնն երկրորդական եղած պիտի ըլլայ: — Գաղղիոյ ազգային ժողովն կետզհետէ կը հաստատէ սահմանադրական օրինադրութիւնքն ու կ'որոշէ ընտրութեանց քուէարկութիւնքը: — Հունգարիոյ ժողովարանը կը լուծուի, իր գոյութեան օրինական վախճանն հասած ըլլալով: — Յունաստան ալ կը յարմարէ իր սահմանադրական գծաութիւնը: — Խաւիկիոյ Ֆերարաք բաղաբ մայիսի վերջերը կը տանախմբէ Լուզովիկոս Արիստոյ բանաստեղծին ծննդեան դարադարձը, և այս պատեհաւ երկու ուսումնաժողովք կազմուեցան հօս տեղ. մէկն երկրագործական ու միւսն անասնաբուժական: — Խաւիկիոյ երեսփոխարեց ժողովարանն այս ամսուս մէջ օրէնք մը հաստատեց, որով կղերիկոսք ալ կը պարտաւորուին զինուորագրութեան մտնելու: Ս. Փահանայապետն այս օրինաց առթիւ հրապարակաւ յորդոր մը ուղղեց առ Թազաւորն Վիկտոր Լամա նուէլ, որպէս զի չվաւարացունէ զայն իր ստորագրութեամբը, սակայն ծերակուտի ժողովն ընդունեցաւ նոյն օրէնքը 26 մայիսի:

ՅՈՒՆԻՍ

Եունտի վեհապետք, Թազաւոր և Թազուհի, կ'այցելեն Պետլին կայսերական ընտանեաց: — Գաղղիոյ ազգային ժողովը կ'ընդունի բարձրագոյն ուսմանց ազատութեան օրէնքն. որուն զլիաւոր պաշտպանն

ՅՈՒՆԻՍ

էր Գերպ. Տիրաւելու, եպիսկոպոս Օւլէանի, և մէկէն հինգազատ համալսարանը կը կանգնին Գաղղիոյ այլեայլ գաւառները: — Բրուսիոյ կառավարութիւնը կը դատապարտէ Գերպ. Տէրազէր եպիսկոպոսը 2000 մարկ տուգանաց և 133 օր բանտի, եկեղեցական օրինազանց առաջնորդ մը բանադրելուն համար: — Տարափոխիկ հիւանդութիւն մը ճարակելով մեծաւ մասամբ մեռան Ֆիճի կղզեաց բնակիչները՝ Ուլէանիոյ մէջ: Կրանադաւ երկրաշարժէ մը հինգ քաղաք կործանեցան և 1600 հոգի մեռան փրատակաց տակ: — Զուիցերիոյ Պետնայի նահանգը կը մաքառի դաշնակցական խորհրդոյն հետ, բռնական օրինադրութիւններ հաստատելուն համար ընդդէմ կաթողիկէ հաւատացելոց, մինչև անգամ աքսորել ըլլոր կաթողիկէ եկեղեցականներն իրենց հայրենիքէն, որ հակառակ է Զուիցերիոյ սահմանադրութեանն, որ ջնջած է աքսորանքի պատիժը: — Կարոն գետն 'ի Գաղղիա հանդերձ իր գետակցօրը զարհուրելի կերպով ողողեցաւ և աւերակ դարձուց Թուլուզ, Գարպ և ուրիշ այլեայլ քաղաքներ հարաւային Գաղղիոյ: Ազգային ժողովը փութով բուէարկեց երկու միլիոն ֆրանկ ողողելոց օգնելու համար: — Սլոնիմ կոմսը Բրուսիոյ Բողոքոյ ատեանէն եօթն ամիս բանտարգելութեան դատապարտուեցաւ: — Փերդինանդոս Ա. նախորդ կայսր Աւստրիոյ, որ 'ի 1848 հրաժերէր էր կայսերական թագէն, վախճանեցաւ 'ի Բրակա, 29 յունիսի, 'ի հասակի 83 ամաց: — Եգիպտոսի մէջ, 28 յունիսի, խաղվը մեծ հանգիսի և փառաւորութեամբ բացաւ յԱղէքսանդրիա՝ Արդարութեան հանրագգային Ատեանն, որ պիտի փոխանակէ հիւպատոսական հին իրաւասութեանց կամ դաշնադրութեանց: — Ինքնակալն Ռուսիոյ տեսակցեցաւ յԵմա՝ Գերմանիոյ կայսեր հետ, և յէկէրէ Պոնտմիոյ մէջ Աւստրիոյ կայսեր հետ, որ իրեն ընկերաց 'ի դարձին մինչև սահմանադրութիւն Սաքսոնիոյ, և այս տեսակցութիւնն յայտնի նշան է միաբանութեան երեք կայսերաց, որ քիչ մը առաջ երկրային կը կարծուէր Պելճիոյ խնդրոյն համար:

Իտալիոյ Թագաժառանգ իշխանը Վենետիկաց Փերդինանդոս կայսեր յուղարկաւորութեանը ներկայ գտնուելու համար, և չոգեկառաց կայարանն ընդունեցաւ դիրքը Փրանկիսկոս Յովսէփ կայսրը: — Գաղղիոյ ազգային ժողովոյն ձախակողմանքը միաբանելով հրաժարեցան իրենց բոլոր անձնական կարծեացմէ, որպէս զի սահմանադրական օրինաց բուէարկութիւնքն երազեն: Այս ամսուս մէջ լրացաւ բարձրագոյն ուսմանց ազատութեան օրէնքը: Գետոց ողողմունքը կը շարունակեն, Նորմանտիա ալ ջրոց տակ է: — Լոնտրայի քաղաքագլուխը (Lord Mayor) հացկերութի կը հրաւիրէ 'ի Կիլտհոլ Եւրոպայի և Ամերիկոյ գլխաւոր քաղաքաց քաղաքագլուխները: — Անգղիոյ բառլամենդին մէջ անօրինակ գայթակղական գործ մը կը կատարուի: Բլիմսոլ (Plimsoll) անունով երեսփոխանը տեսնել էր որ եղեռնաւոր շահադէտներ ոչինչ գնով անգործածելի հին նաւեր ծախու կ'առնուին և դանոնք ծանր գումարով կ'ապահովագրէին և անբաւ ստակ կը վատրէին: Անոնց նաւաբեկութեամբը, որ առաջուց կը գուշակէին: Ուստի անցեալ տարի այսպիսի չորս նաւ փարատեցան և 87 հոգիք խղճուեցան: Այսպիսի անգութ վաճառականութիւն մը խափանելու համար, Անգղիոյ կառավարութիւնը նոր օրէնք մը ներկայացուցեր էր բառլամենդին ծովային վաճառականութեան վրայ: Բայց նոյն օրերն, ինչպէս կը պատահի ամէն ժողովարանաց մէջ ալ, բազմաթիւ ուրիշ օրինաց ծրագիրներ ալ ներկայացուած էին: Կառավարութիւնը խնդրեց որ անիկայ ետեւ ձգուի և ուրիշ գումարման պահուի: Երբ լսեց Բլիմսոլ այս առաջարկութիւնը կրակ կտրեցաւ, սկսաւ նախատել այն բանի մը երեսփոխաններն որ այսպիսի վաճառականութիւն կ'ընէին, սրկիւյ ու ատուակ կոչելով գանոնք, ինչպէս նաև տէրութեան նախարարներն ալ եղեռնաւոր անուանելով, ու միանգամայն առջևի գրասեղանին վրայ բռնել զարնելով և կռուիներն սպառնալից վերցունելով: Նախագահն ստիպուեցաւ հրամայել որ գուրս ելլէ ժողովարանէն: Սակայն ութ օր չէր անցեր այս

յախուռնախօս երեսփոխանը լիակատար ներողութիւն խնդրեց ժողովքէն, յաւելլով թէ անկարելի կ'ըլլայ յառաջ վարել այս մեծ երկրին կառավարութիւնը, թէ որ վիճաբանութիւնք անձուկ սահմանի մէջ ամփոփուելու չըլլան»։ — Զուիցերիոյ ազգային խորհրդարանը հաստատեց դաշնակցական խորհրդոյն գատաւճիւռն, որ կը պատուիրէր Պեռնայի նահանգին յետս կոչելու այն վճիռն որով կ'աքսորէր հայրենիքէն Ժիւրայի կաթողիկէ հաւատացեալ քահանաները։ — Մատրիտի կառավարութիւնը բոլոր ուժը ժողոված Գալլոսեանց վրայ ընկաւ, և կտորեց զանոնք ի վիկտորիա։ — Ամսուս 29ին կատարուեցաւ ի Լոնտրա քաղաքազուխներուն տրուած հացկերոյթը, ուր շատ մը բարեմաղթութիւններ եղան, որոնց մէջ մեծ ընդունելութիւն գտաւ Հռոմայ քաղաքազլխոյն բարեմաղթութիւնը։ — Ս. Կողքարտոսի դրեկնի ախատաւորաց մէջ գործէթափութիւն (grève) և ազմուկ կը ծագի։ Զուիցերիոյ հասարակապետութեան զօրքը կը միջամտի և կրակ կ'ընէ գործաւորաց վրայ, որոնց շատն իտալացիներն։ Երեք հոգի կը մեռնին։ — Հէրձէկովինայի մէջ մեծ շարժում կը ծագի ընդդէմ Թուրքաց։

ՕԳՈՍՏՈՍ

Այս ամսուս մէջ աշխարհավարաց բուռն ուշադրութիւնը Հէրձէկովինայի ապստամբութեամբն զբաղեցաւ։ Ոչ թէ այս անհաւասար կռիւն ըստ ինքեան մեծ նշանակութիւն մ'ունի, այլ արեւելեան խընդրոյն հետ սերտ կապակցեալ ըլլալուն, աւելոր համար ամենուր միտքը գրաւեր է։ — Սերալիոյ պատանեակ իշխանը Միլանոյ, որ կը պատրաստուէր կատարել ամուսնութիւնն ի վեննա, հարկադրուեցաւ թողուլ աւստրիական մայրաքաղաքը և փութալ ի հայրենիս, ուր բոլոր ժողովրդեան ոգիքն ոտք եկեր էին, տեսնելով որ սլաւեան եղբարք զէնք առեր են իրենց անկախութեան համար։ — Քսենի Հոգի էին այս ապստամբ Հէրձէկովինայի, որ կարող եղան կորուստ պատճառել դրամաթիոց վրայ, գահավիժաբար ինքեռնել օսմանեան արժէթիոց գիները, և խռովել եւրոպական պորտաներուն անհաստատ ծովը։

Բոլորը մէկտեղ բերելով այս ապստամբներն և ոչ զօրագունք մը կրնան կազմել, ոչ թնդանօթ ունին, ոչ կանոնաւոր հրացան և ոչ կարգաւորեալ հրազէնք։ սակայն կը շարունակեն կռիւնին աւազակօրէն, շատը կամ քիչը մէկտեղ կը յարձրկին պարագային համեմատ, ուր որ կը հասնին ի պրոն կը մրկեն, վերջապէս ամեն տեսակ զէնք կը գործածեն։ մինչև հասակով, ակռայով և եղրնգով կը պատերազմին, և միշտ արտաքին օգնութեան կը սպասեն։ Բայց մինչև հիմա մարդ չհասնաւ օգնութեան, բաց ի քանի մը զաղմատացիներէ, սակաւաձեռն սելեռնցիներէ, և փոքրաթիւ պոսեիացիներէ։ — Իտալիոյ Թագաժառանգ իշխանը դառնալով Գերմանիոյ և Անգղիոյ արքունեաց այցելութենէն, առաջուրէ աւելի կը սկսի միջամտութիւն ընել իր ազգին գործոցը։ — Ամսուս Ֆին Խուլանտիոյ մէջ Ուգլինէի ծննդեան հարկերերորդ տարեդարձը կատարուեցաւ փառաւոր չքեզութեամբ, թէ եկեղեցական և թէ աշխարհական հանդիսիւ։ — Գաղղիոյ հաւարակապետութիւնը կը շարունակէ տարտամ ու անորոշ ընթացիլ։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Իբրև ստոյգ կը խօսուի թէ մօտալուտ է Գերմանիոյ կոյսեր այցելութիւնն առ վիկտոր Էմմանուէլ։ — Ս. Քահանայապետ նոր կարգինալներ անուանեց։ — Գաղղիա կը հրատարակուի բարձրագոյն ուսմանց արդատութեան նոր օրէնքը, որով շուտ մը կը հաստատուին հինգ կաթողիկէ ազատ համալսարանները։ — Սպանիա Ալփոնսեանք կ'առնուն Ուրխել քաղաքը սովորութեամբ ըսնելով։ — Սպանիոյ մէջ կը յաղթանակէ ընդհանրական քուէրակութեան սկզբունքը։ Ս. Պապին Ռուիաւր, Գերպ. Սիմէոնի, որ քիչ մը առաջ կարգինալ անուանեցաւ, կը յայտարարէ առ կառավարութիւնն Ալիոնսոսի Ժի, անթերի պահել Գոնգորտադը։ — Հէրձէկովինայի ապստամբութիւնը կը շարունակէ։ — Սերալիա կը կազմուի համայնաւեան ըսուած խորհրդարան մը նախարարաց, և Միլանոյ իշխանը ազգային Ժողովարանը կամ Սոսիալեան բանալով կ'ընէ թէ կը յառաջ Սոսիալեան խառնարանը վրայ։

— Հունգարացի Գլաբա անունով զօրա-
վարը, սլաւներուն անախորժ նամակաւ մը
կը ժխտէ հրամանատարը ըլլալով Հէրձէկո-
վինայի ապստամբութեան: — Վեհախառ
Սուրբանը ֆերման մը կը հրատարակէ, ու
որով կը խոստանայ բարեօրէն հարկապա-
հանելութեան կերպը ապստամբած գաւառ-
ներուն մէջ: — Եւրոպիոյ քրիստոնեայ տէ-
րութեանց հիւպատոսներն, որ Հէրձէկո-
վինա կը նստին, կ'երթան գտնելու ապրա-
տամբները և տեսնելու թէ կրնան անոնց
խնդիրքն յարմարցունել: — Անգղիա մե-
ծագումար սնանկութիւնք կը հանգիպին:
— Պաղտատու մէջ մահմետականք ողջ
ողջ կ'այրեն հրեայ մը, որ հայէնդութիւն
ըբեր էր:

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Ամուս մէջ կատարուած նշանաւոր
դէպքն է Գերմանիոյ Գուլիէլմոս կայսեր
այցելութիւնն առ Վիկտոր Լիմանուէլ
թագաւորն իտալիոյ 'ի Միլան: Այս երկու
Վեհապետաց փոխադարձ այցելութեամբը
կը դադրի այն քաղաքական հակասակու-
թիւնն, որ ունէին երկու ժողովուրդք, ի-
տալացիք և Գերմանացիք, և այս հակա-
ռակութիւնն այնչափ պատերազմաց և ա-
րիւնհեղութեանց պատճառ տուեր էր Եւ-
րոպիոյ մէջ միջին դարերէն սկսեալ մինչև
մեր օրերը: Փառաւոր ընդունելութիւն գը-
տաւ կայսրն յիտալիա, հինգ օր մնաց 'ի
Միլան, և Պիզմարք իշխանն հիւանդու-
թիւնը պատճառելով՝ չուզեց ընկերել իր
Վեհապետին, որուն այլևայլ մեկնութիւն-
ներ տրուեցան: — Սպանիոյ մէջ երկու
նոր կուսակցութիւնք ալ աւելցան, Էսպէլ-
լարեանք և Քուէզէտեանք, յանուն առաջ-
նորդացն. ուրիշ կուսակցութիւն մըն ալ
կազմուելու վրայ է 'ի նպատակ գահընկէց
իգապեւլլա թագուհւոյն, որ կը չնորհէ Տօն
Գարլոսի հիւսիսային գաւառները: Իսկ Ալ-
փոնսեանք և Գարլոսեանք, պատերազմի
մէջ ձեռք ձգած մէկմէկու գերիները կը
սպաննեն հրացանաւ: — Գաղղիա ազգա-
յին խողովը կը սկսի վիճաբանել ընտրողա-
կան օրինաց վրայ: — Թուրքիոյ պարտա-
թղթերն գահավիժարար վար կ'ընկնին,
որով լատեր մեծ վնաս կը կրեն: — Հէրձէ-
կովինայի ապստամբութեան անյաջողամիտ

մ'նգաւ. իմացուեցաւ թէ մեծաւ մասամբ
սուտ են եղեր այն ամեն հեռագրաւորքն,
որով բոլոր աշխարհք յաղթութիւններ
կը հռչակէին ընդդէմ օսմանեան զօրաց:
Եւրոպական տէրութեանց հիւպատոսներն
'ի խնդիր ելան ապստամբներուն, և գրե-
թէ մարդ չգտան: — Սերպիոյ ծաղիւհա-
սակ իշխանը ուրիշ տեղ կը հաստատե-
լնակութիւնն ելլելով մայրաքաղաքէն, կը
գումարէ իր պալատտան մէջ Սգուրչինայի
անդամները, և անոնց քուէ ձգել կու տայ
անհատաբար, պատերազմն թէ խաղաղու-
թիւն կ'ուզեն: Գրեթէ միաձայնութեամբ
քուէ կու տան խաղաղութեան: Այն ատեն
արձակուրդ կու տայ իր պատերազմաւէր
նախարարութեանը, ուրիշ մը կ'ընտրէ հա-
մարձակապէս խաղաղասէր: և ամեն բան
կը վերջանայ, ինչպէս կատակերգութեանց
մէջ, իր ամուսնութեամբը: — Պաւլերա՝
ժողովարանին ընդդիմակողմանք տատիկ
յարձակումն կու տան նախարարութեան
ընդդէմ միութեան գերմանական կայսե-
րութեան հետ, կը յաջողին նախադաշին
ընտրութեան մէջ, և ուղերձ մը կ'ընծայեն
առ թագաւորն, որուն մէջ կը բացատրեն
բոլոր իրենց տեսութիւնը ներկայ նախա-
րարութեան վրայ. բայց թագաւորը չընդ-
ունիր այն ուղերձը և յանձն չառնուր ար-
ձակուրդ տալ նախարարաց: — Հաւանա-
կանութիւն կ'երևայ պատերազմի ընդ մէջ
Անգղիոյ և Չինաց: — Ամերիկոյ Միացեալ-
Նաւանցաց նախագահը Կրանդ հակառա-
կութիւն կը յայտնէ ընդդէմ կաթողիկէ
հաւատացեալ կղերականութեան:

ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Գերմանիոյ կայսեր այցելութիւնը առ
Վիկտոր Լիմանուէլ արդիւնք ունեցաւ ամ-
բառնալու այն երկու տէրութեանց ներկա-
յացուցիչներն յատեման դեսպանութեան
— Սոնտոնեոյի սպանութեան մասնակցող-
քը դատապարտուեցան 'ի թի կենօք չափ:
— Զուիցերիոյ Պաղիէն քաղաքը դաշնա-
դրութիւն մը ստորագրեցին Սելլա իտա-
լիոյ կողմանէ և Ալփոնս Ռոչլիշ վերին ի-
տալիոյ երկաթուղեաց ընկերութեան կող-
մանէ, որով այն երկաթուղիքը կ'անցնին
առ տէրութիւնն իտալիոյ: — Կալէսի իշ-
խանը կը հասնի Ատէն երթալով 'ի Հնդիկս:

— Սարալա զորավարն, որ հրամանաւ Տօն Գարդոսի բանտուած է, Տորրէկարայի հետ մէկտեղ պատերազմական ատենի դիմաց պիտի ելլեն, Գարլուստանց զինուոց յաջողութիւնը վտանգած ըլլալուն համար Գաղալոնիոյ մէջ։ — Բէնակէն կը հեռագրեն թէ անգղիական զործակալը Պիրշ (Birch) տեղացիներէն սպաննուեր է։ Անգղիոյ կառավարութիւնը զօրք կը զրկէ հօն տեղ. զործը ծանր կերպարանք կ'առնու։ Սրբոզպէրկ գերմանացին, եւրոպական մեծ երկաթուղեաց շինող, սնանկացած հրատարակուեցաւ Պեռլինու ատենակէն, որով շատ զրամատէրք և դրամատուրք մեծ կորուստներ ըրին։ — Կալլէսի իշխանը մեծաշուք ընդունելութիւն կը գտնէ 'ի Պոմպայի։ — Մովսէս արտաքոյ կարգի մակընթացութեամբը Դամիդի ջրերը կը բարձրանան, և բոլոր ստորին լոնտրակ'ողողեն։ — Եգիպտոսի Խտիվը կը վաճառէ Անգղիոյ կառավարութեան չորս միլիոն լիրա սղեւիլի իր 177 հազար բաժանորդութիւնքն Աիւէզի ջրանցքին։ Այս բանս տհաճութիւն կը պատճառէ Եւրոպիոյ մէջ, մանաւանդ Գաղղիոյ։ — Հէրձէկովինա կը շարունակէ իր ասպատակութիւնը։

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Այս ամիսը ընդարձակ էջ մը պիտի բռնէ օտմանեան տարեգրութեանց մէջ 'ի վաղուց հետէ անհամբերութեամբ սպասեալ կայսերական հրովարտակն հրատարակուեցաւ, որով օգոստոսիառ Սուլտանը իւր քրիստոնեայ և ոչ-մահմետական հպատակացը հաւասարապատիւ իրաւունք և արտօնութիւններ կու տայ մահմետական հպատակացն հետ։ — Ճենովսցի աղնուական մը, Դուբս Կալլիերայի, անօրինակ առաւտածնութեամբ յանձն կ'առնու իւր ծախուքն ընդարձակելու և բարեօգտելու Ճենովայի նաւահանգիստը, և այս

ծախը 20 միլիոն ֆռանկը կ'անցնի։ — Գետերն ողողցնին Խալիլոյ այլեայլ կողմերը։ Վեսուվ հրաբուլին ալ նշան կու տայ մօտալուտ բորբոքման։ — Կալլէսի իշխանն փոխադրութեան ելեր էր Սէլլան կղզին, 'ի գարձին կառքը կը ըջլի ու կը խորտակի։ Իշխանն անվնաս կ'ազատի։ — Բարիզ ինկիլէր անտնով օդապարիկ դունդ մը բարձրացած ըլլալով ութ ուսումնականոք դիտողութիւններ ընելու համար, կը պայթի 250 մէր բարձրութեան վրայ և օդաչուք վար ընկնելով հինգ հոգի կը վիրաւորուին և երեքն անվնասն օդաչուքն։ — Պեյճիկ ամիսականաց հորերուն մէջ զարհուրելի պայթմունք մը պատճառելով 110 հոգի մեռեր են և 11 հոգի վիրաւորուեր։ — Օսմանեան պարտաթղթոց կտրօններուն յունուարի հատուցման համար շատ մը դէմ ընդդէմ լուրեր ելան, բայց կառավարութիւնը ստեց զամենն ալ և ապահովեց յուզեալ ոգիքը։ — Ս. Գէորգայ տօնին օրը հացիկերոյթ մը տալով առ ասպետս կարգի նոյն սրբոյն, ուր սեղանակից էր Աւստրիոյ արխիդուքն Ալաբրդ, Ռուսիոյ ինքնակալն՝ յետ բարեմաղթելու առ կայսերս Աւստրիոյ և Գերմանիոյ, իւր և անդամք նոյն կարգին, կը յաւելու ըսելով. «Ուրախ եմ որ այս առթիւ կրնամ յայտնել այն սերտ դաշնաւորութիւնն մեր երեք կայսերութեանց ու երեք բանակաց, որ հիմնեալ մեր վեհափառ նախորդներէն առ 'ի պաշտպանութիւն մի և նոյն խնդրոյ մը, կը պահուին անխախտ, չունենալով այլ նպատակ բայց եթէ Եւրոպիոյ խաղաղութեան պահպանութիւնը, Կատարեալ վրստահութիւն ունիմ որ Աստուծոյ օգնութեամբ մեր հասարակաց ձգունքը պիտի հասնին այն մեր դիտած խաղաղական նպատակին, առ որ բովանդակ Եւրոպա կը ցանկայ, որուն ամեն տէրութիւնք պէտք ունին։ Աստուած պահէ վեհափառ կայսերքն 'ի բարօրութիւն իրենց ժողովոյդոց»։

